

I. N. JESU!
^{D E}
FACULTATE
IMAGINATIVA,
QUA HOMINIS EST,

DISPUTATIO QUARTA,
Actuum ejus in somno & natura-
lium nōnūnq̄, supernaturalium vero & per
accidens tantum ex occasione dñi q̄nq̄:

Quam

Consensu Ampliss. Facult. Philosoph.
In Reg. Acad. Aboënsi,

PRÆSIDE

M. ANDREA WANOCCHIO,
Phil. Pract. Prof. Ord. & h. a. Reg.
Stipend. Insp.

Publice examinandam s̄sistit

PETRUS ERLANDI COLLIANDER
Wex: Smoland.

In Auditorio Maximo

Ad diem, si Deo videbitur , 4. Nov.

Anni M. DC. LXXXII.

ABOÆ,

Excudit JOHANNES L. WALLIUS, A.T.

Sac. Reg. Majestatis fidelissimo Viro,
Nobilissimo & Amplissimoque Domino,

Dn. ANDREÆ GYRENRODT
Regii Dicasterii, quod Aboæ est, Asses-
sori gravissimo, Patrono & Mecœnati ut pro-
pensissimo, ita humilima animi observantia
æternum suspiciendo.

Præclarissimo Viro ac Domino,

MAG. SIMONI TÅLØD
Philosophiæ primæ & Rationalis in flo-
rentissima Academia Aboënsi Professori lau-
datissimo, Mecœnati & Præceptorî gratâ
mente æstatèm devenerando.

Multum Reverendo Eruditissimoq; Viro,

Dn. ISAACO TAMMELINO,
Pastori in Tammela meritissimo, Promo-
tori summè observando.

Spectabili Prudentia conspicuis Venerabilisq;

Dn. NICOLAO ALANO,
Regii Dicasterii Aboënsis Actuario accu-
ratissimo, Fautor iitidem colendo.

Dn. SVENONI GENNING; Territoriali
Judici expeditiss. benefactori honoratiss.

Dn JACOBO TAMMELANDRO, Fauto-
Coadjutori in Tammela. } ribus

Dn. HENRICO FABRITIO, } hono-
Coadjutori in Earku/ } randia.

Exercitiū hoc officiose D.D. & D.
P. COLLIANDER,

ben Israël in suo de Resurrectione mortuorum tractatu Amstelodami edito, cum aliis ceteræ Rabbinicæ documentis ferre innumeris. Deinde impegit *Plato* considerando somnia in veritatem, dum ideas mentis ante vel in ipsa corporis & animæ unione impressas percibet, ut beneficio illarum non modo præteriorum meminisse, præsentia acutæ contemplari, sed & futura quædunque; præscire possit homo. Quod de hoc, futurorum præfigio, quatenus intellectus est sibi relictus exernaque illuminatione caret, ut ab officiis corporis brutis sit in recessum vel quandam subditus libertatem, difficulter admitti potest. Tertio, superstitione non caret, quod *Plato* dæmones velut intermedios ultracitroque commicare statuit, eorumve esse officium præmonendi modo qualibet futura contingentia aperire dormientibus. Sed ad censuram somniorum propriorem,

§. 14.

Dicendum itaque de significatione

G

sens.

sommiorum in ordine primorum, natura-
lium, existimo eam posse dici vel ad
intra, vel ad extra, sive πρὸς τὸ ἔσω & πρὸς
τὸ ἔξω: priorem, seu ad intra significan-
di vim quod concerit, neminem am-
bigere crediderim quin tam sit inter-
duo manifesta, quam temperamentum
& qualitates cuique inesse certum est,
quaνq; unquam esse potest; Quod etiam
exemplis 8 paragrapho intextis quo-
dammodo clarere coepit. Per ea somnia
(pronunciatum est Conimbricensium)
qua ex affectu corporis, vel caelesti influxis
obveniunt, possimus probabilem conjecturam
capere aliquorum effectuum: ut certa commo-
sitione bilis correptum iri vehementiori febri
agrotum, & ex appulsa humorū, vel alterius
ejusmodi qualitatib; qua antequam pluvia de-
cidat aërem imbuat, futuram esse pluviam. Id
ipsum approbat cum Aristotele Thomas
aliq; Philosophorum præstantiores. Di-
co autem significationem ad intra illam,
qua internum corporis habitum Im-
ginative, signis eidem convenientibus,
tanquam rem non ut saltē possibilem

& futuram, sed plerumque actualem & extra causas prodeuntrem representat: ad extra vero significationem somniorum naturalium talem, quae praeter res statum corporis concernentes externos etiam eventus complectitur, sive alios sive ipsum somniantem mansuros; quam tamen συμέτων hic improbamus, cum si notionem vocis exceperis, fundatum non habeat nisi in canone opinionis, etiamsi nihil sit minus quam canon, vel præjudiciis abreptæ, velex se ad superstitionem proclivis. Confirmabit hoc paragraphus 16. à proxime sequente altera. Cætera propter simpliciores exponendum esse viderur, nos hic per significationem somniorum intelligere significationem non hanc sed stricte acceptam, quatenus est futurum & vocatur μαντικὴ: non qua præteritis & præsentibus applicari potest quomodounque.

§. 15.

Ubi vero de somniis animalibus disquisitur, num eorum aliqua sit in vita bu-

mana habenda ratio? distinguendum
esse arbitror inter rationem ὀνειροκριτικὴν,
de qua jam res est; & rationem Φυσικὴν:
illa somniorum præfigia observat, pon-
derat, examinat; hæc vim Imaginativæ
effectricem ostendit, ut in superiori-
bus innotuit: de illa quæstio erit ne-
ganda, de hæc autem servatis legibus
affirmanda. Aliud enim est dicere so-
mnia animalia esse in & per Imaginativam
mūraria, vel rerum futurorum exitus
notantia; aliud eadem esse ἐνεργητικὰ,
vel per motionem suam operativa.
Nec putamus quemquam, sive rationi-
bus utri voluerit Philosophicis, sive te-
ologonib[us], iis modo quibus fidem ad-
hibere tenemur, sive denique exem-
plis, contrarium de somniis animalibus
tuto posse adserere.

§. 16.

Scilicet nec ex Philosophia ejusque
penu quademnumcunque industria
conquiramus, nec scriptura sacra,
quamvis Oceano sapientiæ divinæ em-
plissimo, exculpi potest causa, quæ vel
admit-

admittat ne dūm cogat, ut somniis na-
turalibus animalibusve rationem præsi-
gnificandi futura adscribamus talēm,
quæ divinationem futurorum, sive e-
ventuum rerum extra nos contingē-
tiū suppedīt. Quoad Philosophi-
am, ut brevitati litemus, etiam ex eo
patet, quia talia futura, de quib[us] ὀνει-
ρομαντεία debeat instauri sunt contingē-
tia, quæ nec in se ipsis cognitione
humanae, præsertim ei quæ umbratilis
est, sunt conspicua; nec semper in-
causis, eo quod definitam, quoad in-
tellectum creatum, causam non ha-
bent. Unde πλυθρόληγτον illud Philosophicū:
*De futuris contingentibus non est
determinata veritas.* Scriptura vero sa-
cra ὀνειρομαντείαν non modo proscribit
& vanitatis arguit, sed illius etiam se-
ctatores pœnæ censet obnoxios. Syra-
cid. cap. 34:2. comparat eos qui se ad-
bibent somniis, captantibus umbram & per-
sequentiibus ventum: Κεράς αἱ ἐλπίδες
καὶ ψευδεῖς ἀσυνέτω ἀνδρὲ, καὶ ἑρύπνα ἀ-
ναππρόστιν ἄφρονας, ὡς ὁ δεχοσόμενος σκιᾶς

ηγία διώκων ἀνέμυσ, οὐτως ὁ ἐπέχων ἐνυπνίοις
Ecclesiastes s. 7. notat vanitates in multitudine somniorum, ut in verbis multis.
 Chaldaea paraphrasis novum in hoc dicto præceptum contineri indicat, ne quis habeat fidem somniis Prophetarum mendacium & variis incantatorum aliorumve improborum sermonibus.
Thaumaturgus, ut notat Lorinus, ac *Hebrei*, quos citat *Hieronymus*, & innuit etiam *Olympiodorus*, dicit irasci Deum somniantibus, id est, frustra laborantibus & loquacibus: quasi admoneri se somniis existimant ad concipienda vota & proferenda: vel ut ait *Moringus*, quasi providentiam negare. Editio Graeca & Hebreæ concisam habent orationem, & quidem posterior ex translatione textus authenticis, cum talis non sit ad manus stylus, quo possit ipse exprimi: quia in multitudine somniorum εγ^ν vanitates εγ^ν verbo nullum: prior vero, ὅπις ἐν πλήθει ἐνυπνίων καὶ ματαιότητων καὶ λόγων πολλῶν. *Symmachus* legit, οὐχὶ τοῦ πλῆθος ὄντερων ματαιότητες καὶ λόγοι πολλοί.

Sub-

Subiungit autem Ecclesiastes: Sed Deum time. Cum surrexerit de medio tui Prophetæ, vel somnians somnum, & deris ad te signum vel portentum &c. lo cismáel dibhréhannavi hahu, ne audies ad verba Prophetæ illius; præsertim si hoc prætextu invitat ad colendos Deos alienos. Deut. 13. 1. 3. Et vos ne audiatis ad Prophetas vestros, & ad divinos vestros, & ad somnia vestra, & ad augures vestros &c. Jer. 27. 9. Non itaque leviter fides est habenda somniis, & diligenter inquirendum est, si eveniant quæ in somniis visa sunt & audita, a quo principio fluixerint. Alege divina, dicit Rivetus, ea somnia prohibentur, quæ cum a Deo esse sci-
ti non possit, superstitione tamen observan-
tur, cum ad ea quæ significare dicuntur,
nullam habeant causæ & effecti connexi-
onem, sed tantam ab humana vanita-
te sunt adinventa, tali divinatione in
artem redacta, qua ex hominum insti-
tuo res una aliam significare dicitur.
Hæc si contendantur cum descriptio-
ne somniorum Physicorum Melanchtonis, fa-

cile apparebit illum paulo liberius e-
gisse, dum homines mundis corpori-
bus & sagacibus ingenii præditos fu-
tura quædam in somnis prævidere sta-
cuit, licet in tantæ eruditionis virum.
huic tenuitati sic decentius cumulare
laudes, quam censuram stringere. Et
nos fatemur non minus dari *somnia or-
nata*, quam dantur *anomala*: utrum
vero illa veniant in censum & ordinem
physicorum sive naturalium, non modo
ambigimus, sed negare etiam sustine-
bamus. Quod autem paragrapho 7.
superiori divisionem *Melanchthonis* vel
toleravimus, vel quod magis est, com-
mendavimus etiam, id unice intelle-
quum volumus de convenienti *somnio-*
rum in classes dispositione, non dispo-
sitorum expositione undiquaque. Ec-
tantum de actibus *Imaginativa*, quate-
mus ab *intrâ* & *naturaliter*, tam in quam
extra vigiliam, tam de *materia immersio*
quam *anûlois* producuntur, rationi hu-
jus instituti sufficiat.

CAP.

CAP. VI.

Hactenus dictorū ἀνακεφαλαιωπήρ,
 insimul demonstrans *Imaginativa*
vim, ut ut fortē, non
 posse vaticinia divinam volun-
 tam significantia exprimere,
 inspersa subjunctaque brevissi-
 me supernaturalis *Imaginativa*
 motionis indole,

§. I.

Quod magna sit *Imaginativa*, etiam
 naturoliter & ab intra operantis circa
 se resque creatas ac ab ente summo de-
 pendencies, vis, quodque ad naturam
 spiritualem & denique ipsum Deum al-
 tissimum, qui sane est incomprehen-
 sibilis, utpote φῶς ἀπρόστον inhabitans,
 teotet accedere, imperfectissime licet
 accedat, utcunque ostensum est. Nec
 enim quemquam tam apertum sensibus
 bellum indicere existimem, qui negare
 sustinebit phantasiam humanam tripli-

ci illa ratione, quam superius caput 4. no-
tavit, Dei essentiam sibi imaginari: nec,
ut in vigilia speciem ei; non quidem pro
eminentia convenientem, sed pro infir-
mate sua qualemcunq;, affingit, ita quoq;
in somno posse configere. Sufficiat in
memoriam revocasse, si quibus tale som-
nium quietem aliquando turbavit, ut e-
quidem proprio exemplo non raro tur-
bari sumus edocti, acutum processum ve
extremi diei judicalem; ibi namq; *Ima-*
ginativa, licet naturaliter & ex interno
principio operetur, homines judican-
dos, & Angelos ministros & denique
Deum Ter, optimum Max. δικαιοχρί-
την seu judicem supra omnem καπάληψιν
justissimum sanctissimumque, procul
dubio ex auditione vel visione pictu-
ræ σχετικῆς antegressis efformat. Rem
vero beneficio experientiam conspi-
cuam, face exemplorum ex historiis, sive
Ecclesiasticis, sive aliis quibuscunq; tali-
um rerum non plane jejunis, petitorum
collustrare, hic minus incumbit: quin
potius inquirere, num vis *Imaginativa* co-
sit

fit potis vel quodammodo adsurgere ut prophetiam ex se producat, quod scelerato ausu quidam nuper, ut sibi forte ipsi persuasit, ita vel maxime tractatum suum legentes audientesq; docere conatus est.

§. 2.

Sed antequam quoquam fas est progredi, necessum erit prænotasse discrimen inter operationem *Imaginativa* illam, quæ est rerum actu existentium, accipiendo per ses, rerum etiam eventus; & rerum futurarum ac possibilium: vel operationem vulgarem ac παρεπομπὴν, & inusitatem ac συφηλεύν. Prior semper est adstruita, ut pote ab ipsa veritate monstrata; posteriorem constanter negamus, argumentis tam e recta ratione expressis, quam ipso codice sacro petitis. Ubi itaq; de *Imaginativa*, ut prophetiæ formatrice sola disceptatur vel matre, fit id facta generis operationum prioris abstractione convenienti, ne forte destructa una, destrui videatur alterum. Quin & observatu dignum existimo, aliud esse loqui de *imaginativa*, ut *subjecto* notionum propheticarum, & *objecto* sententiarum, & *modis* operacionis.

prædicarum recipiente & osservante; aliud
ut causa earundem efficiente & producente.
Præius illud, temporibus quibus propheta
viguit, nonnunquam usu venisse
docent eruditæ; posterius nemo sanus,
nisi impietatis extremæ, dixerit. Quod
autem *Imaginativa* subjectum fuerit pa-
tientiæ recipiendarum imaginum consilio
divino formandæ prophetiæ inservien-
tium, etiam ex Num. 12. 6. 8. apparet,
ubi promiserat Deus quod sese notum
facturus sit Prophetis bammorâ & bachelom
in visione & somnio. Ad quæ verba
Raschi ex translatione: *Majestas nominis*
mei non revelabitur ei in speculari lucido,
sed in somnio & visione. Majem. de fund.
leg. c. 7. sect. 3. vicissim translatus: *Non*
vident Prophetæ visionem propheeticam, nisi
in somnio, in visione nocturna aut diurna, post-
quam sopor ingruit in illos. Quamvis au-
tem visio fuerit distinctus a somniis re-
velationis modus, quia visiones Pro-
phetis vigilantibus exhibebantur: som-
nia vero in altum soporem demissis;
quia tamen inter illa somnia species
quæ-

quædam spectandæ, vel voces audiendæ proponebantur, iude factum ut & somnia visionum appellatione notarentur, Job. 23. 15. Etiax 29. 7. Dan. 4. 6. 7. De quibus commodior in sequentibus pauca modo afferendi erit occasio.

S. 3.

Posteriorius autem illud, quod *Imaginativa* ex & per se nequaquam sit causa Prophetiarum vaticiniorumq; queis & mysteria continebantur ab omnibus seculis abscondita, & rerum aliarum exitus, ne cuiquam, præter solum Deum eosq; quibus illos aperire ejus voluit clemencia ac Majestas, perspecti, argui potest. Ex infinite illa disproportionne & inæqualitate, quæ est inter illud quod est absolute indepedens, & illud quod quam maxime ab eo dependet; inter Deum & hominem; inter Creatorem & Creaturam; inter omniscium & insciuum. Prophetia enim, ut & scriptura qualibet Geóπτευς, quemadmodum est de rebus divinis ac sublimibus, ita divina etiam voluntatis est nuncia: non enim

passus

passus est Deus se esse αἰμάρτυρον, quo minus in verbo patefacto se cum homine communicaret. Si itaque Prophetia est divinæ voluntatis & consiliorum cœlestium significatrix infallibilis, quomodo intellectus, nedium sensus, ut *Imaginativa*, eam ex se producat? quippe qui ne essentiæ quidem divinæ rationem in genere, nisi prorsus imperfectam & mancam potest reddere, si licet verbo revelato informatus; multo minus voluntatis in specie. Est enim superius ostensum, ubi omnium *Imaginative*, quaecunque habet, virium periculum factum est, eam non satis perfecte versari circa res materia constantes quaslibet, licet magna sit ejus in ordine cognitionis necessitas, magna itidem, sed limitata præstantia; imperfectius circa naturam Angelicam, imperfectissime vero divinam. Unde verissime scripsit Nazianz. Orat. 2. de Theologia: Θεὸν ὅπι πότε μὲν οἵτι τὴν Φύσιν καὶ τὴν ἔστιαν δέ τις ἐνθεν ἀντῶν αὐθρώπων, ἔτε μῆνης. Quid Deus sit secundum naturam etiæ essentiam

atam, nemo mortalium invenit, nec inueniet.

2. Constitit itidem imaginativam, ut ut fortis, nec in vigilia nec in somno operantem, quidquam ex se ne in rebus quidem naturalibus valere divinare, us in capite antecedente de natura somniorum innotuit; sed plerumque circa observationes praeteritas, quas memoriæ beneficio tanquam praesentes volunt, occupari: quomodo igitur ad divinorum consiliorum arcana, ad admirationem etiam illuminatorum ~~ave~~ epenuia, naturali inclinatione attollitur? Certo, si id non inest quod magis inesse videatur, nec illud inerit quod minus inesse videatur. 3. Si Imaginativae quamvis fortis competenteret facultas prophetandi, tot fuissent omnibus mundi temporibus Prophetæ, quotquot unquam hujus facultatis peculiari gavisi sunt vi: imo etiamnum tot essent Prophetæ, quae præstantiori phantasia sunt instructi. At certum, non infinitum, nobis exhibet sanctissima scriptura Prophetarum catalogum, nec non Prophetas circa Domini-

mini nostri Iesu Christi tempora incarnationis cessasse. Nec moramur multum Objectionem de librorum Bibliorum & consequenter Propheticorum interisu; cum nulla nos cogat ratio ad fidem hisce narrationibus adhibendam, cumque alii hereticorum Canzonem Veteris Instrumenti dicant abundare, alii deficere. Sic a Josepho, & Hieronymo quoque, licet non ex malitia, in Prologo Galeato ad *Paulinum* expreso volumina supponuntur 22. sicut elementa sunt apud Hebreos viginti duo: idq; nulla urgente causa. Quæ de volume Henochi commemorat *Sixtus Senensis*, ex Johannis Annii Commentariis super Berosum, haberi in co*vaticinium de geminis totius terræ cladi*bus, altera per inundationem, altera per incendium futuris; insculptum illud fuisse ab *Henoch* duobus columnis lapi*dæcæ & lateritiæ*, ut si lateritiam diluvio deleri contingret, lapidea superstes commendatum sibi vaticinium conser*varet*, libr. Bibl. sanct. sub nomine *Henoch*.

videtur esse probabilia: inde tamen non inferri potest, *Henochum*, etiam si vaticinatus sit, quod & eum suo modo fecisse certum est, vi *Imaginativa* naturali, quin potius supernaturali & infusa id fecisse, ut nihil addam de imperfectione Canonis Biblici, quam falso hinc comminisci sustineat.

§. 4.

4. Si detur *Prophetis* in qua cessant operationes animæ sensitivæ, ut motricis, quemadmodum opinantur impii, primaria; qua ergo ratione tunc, quando quam maxime otiosa est *Imaginativa*, operatur? & quod adhuc absurdius, operatur id quod ne soluta quidem & libera operari potis est? Sed statuunt orthodoxi quandoque Prophetas fuisse abstractos, ut intellectuali visione supernaturalia complectentur, sine speciebus sensibilibus, ipso intellectu immediate illuminato; de quo videri possunt ipsi. Deinde s. Negatio objecto sensibili naturaliter provocante, tollitur ipsa sensatio & conse-

quenter etiam operatio *Imaginativa* vulgaris: sed in *Prophetia* & *visione ecclastica* proponitur objectum, non vulgare & rerum familiarum memorativum; sed plerumque inusitatum, quod ad omnes circumstantias, puta modum tempus, causam aliasque eo pertinentes, rerumque prorsus divinarum aut significativum aut praeceptivum; quod ipsum non ex retractatione specierum antea conceptarum facultati sistitur, sed objicitur divinitas, ut eidem applicetur vis *imaginativa* patiens. Unde rete Thomas II. 2. quest. 175. art. 5. concludit: manente hominū statu (ecstatico) auferitur ab anima actualis conversio ad sensibilia, ne impediatur ejus elevatio in id, quod excedit omnia phantasmata. Et alibi idem II. quest. 1. art. 5. putat *ecstasim* importare simpliciter excessum a se ipso, secundum quem scilicet aliquis extra suam ordinationem ponatur. Augustin. in Quæst. ad Simplicium *ecstasim* ita describit: Ecstasis est alienatio a sensibus corporis, ut spiritus dominus divino spiritu as-

in assumptis capienda etque infundenda imaginibus vacet. Et lib. 12. de Gen. ad lit. c. 26. distinctionem inter somnum, estasin & mortem proponit: Cum rapitur, inquiens, anima ad ea visa, quæ spiritu cernuntur, similia corporalibus, omnino a sensibus corporis avertitur amplius, quam in somno solet, sed minus quam in morte, quia videlicet in somno communi avertitur quidem anima a sensibus externis, sed non impotenter ut applicato sensibili foris, non illico advertat: at in ecstasi ita rapitur alte, ut vel applicato vehementissimo objecto sentire non soleat; præterea in morte abstrahitur anima ab internis pariter externisque sensibus, in ecstasi solum ab externis. Gregorio M. lib. 5. Mor. expos. in Hiob. cap. 22. ecstasis est dormitio quædam vigilans, seu vigilio dormiens, qua videlicet anima a sensibus abstracta, divinaque sentiens, & dormire videatur mundo & vigilare Deo, rapta videlicet ad amandum vel ad auscultandum. Hinc dixit,

sanctos viros qui non corpore, sed
 virtute lopiuntur, laboriosius dormire
 quam vigilare, quoniam ab hujus mun-
 di inquieta concupiscentia penitus sub-
 trahuntur, ac dum terrenorum actio-
 num strepitum deserunt, per quietis stu-
 dium, eorum mens, virtutibus intenta
 vigilans dormit: expressisse id sponsam,
Cant. 5. 2. *Ego dormio & cor meum vigi-
 lat: vulgo ecclasiis accipiunt eruditii pro
 elevatione mentis divinitus facta, ad aliquid
 spirituale contemplandum, cum abstractione
 ab usu sensuum exteriorum.* Exempli lo-
 co sit estasis, quæ in Petrum incidit
Act. 10. qua subito & præter opinio-
 nem videtur mente motus fuisse, adeo
 ut subtractus a præsentibus, omni mo-
 do per intelligibiles imagines contem-
 platus fuerit expansum linteum, que-
 vor extremis marginibus devinctum,
 in quo sub visilibus signis, tam mun-
 dorum quam immundorum animalium,
 demonstrabatur ipsi quod discri-
 men inter Judæos & gentes sublatum
 foret, vid. August. libr. 12. de Genesi. ad
 lit.

sit. cap. II. Accidit id egregie primo
 humani generis parenti, quando Gen.
 2. 22. alto sopore obrutus, extractaque
 ex costa ejus muliere evigilans prophe-
 tavit; hoc est os ex ossibus meis & ca-
 ro de carne mea. LXX vocem He-
 bræam *sardemah* reddiderunt ἔκσασιν.
 Hinc Hieron. in Tradit. Hebr. cap. 45.
 Pro *ecclasi*, hoc est mentis excessu in He-
 bræo ponitur *sardemah*, quod *Aquila*
καταφορὴ symm. κάρπον, id est gravem
 & profundum somnum interpretati-
 sunt: quod ipsum locus I. Sam. 26. 12.
 nam *sopor Domini*; id est, interprete D.
 Buxtorffio in Lex. & forte aliis, maxi-
 mus *sopor* & *divinitus immissus* ceci-
 derat super eos. Num vero fuerit so-
 por Adami *ecclasis* formaliter, quippe
 quæ vigilantibus ut plurimum compe-
 tere dicitur, forte alias innotescet; et
 iam si eam tunc etiam intervenisse sit
 quam maxime credibile. At cum in
 mentionem ἔκσασις hic inciderimus,
 non alienum erit simul advertisse, eam
 dupliciter fieri; uno modo perfecte, quan-

do naturalibus & animalibus viribus li-
gatis, solutus manet intellectus, & to-
tus vigor animæ collectus est ad solam
intellectionem, & tunc proprie ali-
quem dici *cu πνεύματι γένεσθαι*, Apoc.
x. 8. fieri in spiritu, a spiritu coripi,
seu sancto entusiasmo affici, abducta
quodammodo a corpore mente, & sen-
sibus internis ad tempus valere jus-
sis, ut anima Deo informatori tota va-
care possit, ad res cœlestes, quæ osten-
duntur, percipiendos. *Alio modo imper-
fecte*, quando mens seu superior ani-
mæ pars supra se quidem rapitur, sed
vires naturales & animales nondum
plene lopiuntur, licet valde langue-
scant, quæ imperfecta *ecstasis* nominari
meretur. Exemplum *ecstaseos* perfectæ
suppeditat locus 2. Cor. 12. 2. 2. de Pa-
ulo. Quod vero hic tam prolixè de *ecstasi*
discurrimus, sit propter rationem in-
stituti, quæ jabet ut expensis *Imaginati-
va* viribus internis, discriminem patescat
inter illud, quod mere naturaliter, quo-
ad primum movendi principium & ob-
jectum.

jectum in *Imaginativo* producitur, ac id quod supernaturaliter, tam quoad species quam primam facultatis hujus motionem contingit: scilicet ne *Prophetiam* aliosque instinctus divinos corruptae naturæ viribus impiæ eamus adscriptū. Referunt etiam ad Prophetiam visiones ecstaticas eruditii, quatenus a causa supernaturali utraque earum immitti-
gūe.

§. §.

s. *Prophetia* est verbum Dei, non hominis, multo minus facultatis *Imaginativa*, sequioris in ordine ad rationalem. Οὐ γαρ πλήμαπ ἀνθρώπῳ ἡγεκτη πόπ
ωφητία, ἀλλ' ὑπὸ πνεύματος ἁγίου Φερέμε-
νοι ἐλάλησαν ἄγιοι θεοὶ ἀνθρώποι 2.Pet. 1.
21. Οἱ θεοὶ--ἐλάλησε διὰ σώματος τῶν ἁγίων
ἀπὸ ἀιώνος ωφητῶν αὐτῶν. *Luc.* 1. 70.
Scilicet mandato Dei scripserunt Pro-
phetae, non suggestente *Imaginativa*:
Οὐδέπεις γράψον εἰς βιβλίον, Quod vides
scribe in librum. *Apoc.* 1. 17. 19. Tale
mandatum Prophetas Test. Veteris o-
mnes Prophetandum impulit, quod de

singulis fere probare non foret difficile. Quem in sensum eleganter & ingenue scribit D. Flacius: *Quare sciendum est, Prophetas fuisse personas divinitus ac immediate vocatas ad prædicationem doctrinae caelestis, de peccato, & benedicto semine: qui potius, ut dilectum est, non illos, sed ipsummet Deum per os eorum locutum esse ad genus humanum eam doctrinam, quam illi inspiratione spiritus sancti conscripserunt, posteritatique reliquerunt. Ideo ipsi quoque plerunque statim initio suorum librorum hunc titulum nomenque præfigunt, esse visionem, aut onus a verbum divinitus patefactum sibi &c.* Hoc vero nosse prodest, persequitur idem, tum ad id ut majori reverentia, diligentia, timoreque ea scripta perlegamus, (nam trementibus ad sermones

mones suos, Deus pollicetur spiritum
ac intelligentiam, juxta illud: Timos
Domini est initium sapientiae) tum es-
tiam ad hoc, ut eo rectius uti eis libris
doctrinaque eorum queamus, scientes
quantum eis tribuendum sit. 6. Fa-
tentur, inquam, pie & reverenter ipsi
etiam Prophetæ se instinctu divino ac-
cessisse ad consignandum verbum Dei;
quod nequaquam facerent, si per loli-
us Imaginativæ sagacitatem opera ist-
hæc essent moliti. Novissima verba
David, viri, ut fert testimonium Spiritus
Sanctus, excelsi, uncti Dei Jacob &
jucundi Psalmis Israel, habent: Spi-
ritus Domini locutus est in me & sermo ejus su-
per linguam meam. 2. Sam. 23. 1. Fatetur
Ezechiel de se, quod ceciderit super se ma-
nus Domini Dei, fueritque raptus ad Je-
rusalem in visionibus (non Imaginativæ
sed) Dei, cap. 8. 3. Ita idem Propheta
cap. 11. 24. dicit se ex Judæa in Chal-
dæam translatum, in visione per Dei spi-
ritus,

situm, id est, ut volunt, in visione illa, quæ facta est illi per spiritum Dei, & de qua subjungit, & ascendit super me visio, quam vidi; elegantissime usus vocabulo ascendendi, ut innueret hanc visionem cœlestem esse divinitusque sibi oblatam. Simile. quid accidit Theologo, quandoquidem ex parte dicit, in desertum se fuisse absportatum *καὶ πνεύμαν* Apoc. 17. 3. Ceteris hic recensendis merito supersedemus, præsertim cum refertissima sint harum rerum scripta D. D. Theologorum orthodoxa: in quibus vidisse non poenitebit Admod. Rever. Doct. Enevaldi Svenonii Artificium Delilæ Mysticum, de controversiis circa omnem scripturam canoniam, opus sane summa cum adcuratione concinnum.

§. 6.

7. Falsissima illa & plusquam impia hypothesis, quæ naturali *Imaginativa* vi divinum & peculiare Prophetæ donum nefarie adjudicat, & in antecedentibus me paululum coëgit a foro Philosophico, ad id quod ejus est oīxīōs deflectere, urget.

urgetq; impræsentiarū quantas post se, modo quis ea esset imbutus, relinqueret absurditates demonstrare; quod tamen cum necessitas, non pruritus quisquam vitirosus expresserit, facile gratiam apud Eruditos me inire posse speraverim; præsertim si cautione, quam materia hæc de Prophetia non minus pia quam difficilis, requirit, usum persenserint: sin vero minus, informationem in sacro negotio nequaquam excutiam. Quot autem errores in Theologia hæc impietas, sicuti adesset, propigneret, illis ut ostendant relinquere duco consultius, queis id oneris magis incumbit; interea cum notum sit perplores liquore pestifero rivos inde derivari, multorumque deliriorum hactenus etiam conceptorum affinitate eam, ubi invaluerit, gravidari. Nobis sufficiet adnotasse quod i. Ordinem inter docentes & discentes, divinitus in Ecclesia sanctum evertit, juxta illud: μὴ πάντις ἀπόστολοι; μὴ πάντις ψευφῆται; μὴ πάντις διδάσκαλοι; μὴ πάντις δυνάμεις; I.

Cor. 12. 29. Et alibi; καὶ ἀυτὸς ἐδόκε τὰς
μὲν, ἀποσόλυτας τὰς δὲ παραφήτας· τὰς δὲ ἐν-
αγγελισάς· τὰς δὲ, ποιμένας καὶ διδασκά-
λας. 2. Quod ejusmodi opinio, vel de
Imaginativa, in asequenda prophetia
divina præstantia, præsumptio, satanas
præstigiis & ludificationi facilime est
obnoxia, juxta illud 2. Reg. 22. 21. *Spiritus*
stetit coram Domino εἰ: *εγώ δεξιάμ* il-
lum: *egrediar εἰ* *εγώ* *spiritus* *mēdax* *in ore*
omnium Prophetarum *ejus.* Οἱ γὰρ τοῖχοι
ψευδάποστοι, ἔργάται δόλιοι, μετασκημα-
τίζομενοι εἰς ἀποσόλυτα χειρά. 2. Cor. II.
17. 13. 14. 15. 3. Quod ejusmodi revela-
tiones, vel verius insomnia nocturna,
queis *imaginativa* non raro irretitur, vel
e speciebus ante observatis conflantur,
vel eorum, qui tales pro vaticiniis ven-
ditant, imposturis & fallaciis coale-
scunt, juxta illud Jerem. 14. v. 14. *Et*
dixit Dominus ad me: falso *vates*
waticinantes in nomine meo, non misi
eos, neque præcipi eis, nec locutus
fui ad eos: visionem falsitatis, εἰ
diss

divinationem, & nihil, & seduclio-
nem cordis sui ipsi vaticinantes vobis.
Et cap. 23. 16. Sic dixit Dominus ex-
ercituum: Ne audiatis super verba
Prophetarum prophetantium vo-
bus: facientes vanescere illi vos: visi-
onem cordis sui loquentur, non de ore
Dominii. Insuper: Sic dicit Domi-
nus Deus: ve super Prophetis cadu-
cis, qui ambulantes post spiritum su-
um & nihil viderunt. Ezech. 13. 3.
4. quod ejusmodi somnia & immedi-
atae revelationes, nisi stabilientur ver-
bo scripto aut miraculis veris (quibus
tamen homo, qua homo, non claret,
sed caret) aliis, saepe etiam ipsis viden-
tibus, sunt abstrusa & incerta, juxta
illud: nam homo videbit ad oculos, & De-
mirus videbit ad cor. I. Sam. 16. 7. Plura
petantur ex Theologis & in primis Doct.
Thummii Vigelianismo refutato.

9. 7.

Argumenta auctoris Anonymi ad

the-

theseos suæ insolentiam ac impietatem
eutandam conferruminata, hic reli-
quum esset expungere & satis conveni-
ens: at cum per nuperas incendiis cala-
mitates manibus insperato exciderint,
cumque Theologiam ex industria pro-
fitentes tam pium officium non minus
decere pernoscam, quam hujus ingenii
temporisve, quo hæc omnia, quæota-
quanta sunt, in segetem Disputationum
pro Regiis stipendiariis vulgariū, eudon-
tur, paupertatem; idcirco gratia & qui-
orum me nequaquam frustrari credi-
derim, si ea in parte, cum uberrima
ex allatis etiam constet eadem refutan-
di occasio, defecerim. Accidit insu-
per aliis curis, his & que gravibus, me
jam detineri, quarum necessitas hunc-
ce neglectum, si non excusat, mitiga-
bit ad minimum. Ergo, quam verum
est, quod legitur Heb. i. i. Deum πολυ-
μερῶς καὶ πολυτρόπως locutum fuisse Pa-
tribus per Prophetas; iam fallum est
homines per solius *Imaginative* qualis-
cumque demum virtutem adornasse.

Pro-

Prophetias: & quam est verum sensus
piorum Dei hominum ac Imaginati-
vam, quoad elevationem divinam, se ha-
buisse *passive*, si visio ad eam pertinuit;
tam fallum. *Imaginativam* se habuisse ad
Prophetiam *causaliter*: & denique, quam
certum est Prophetas fuisse divinitus
inspiratos; tam certum quoque habe-
mus Prophetiam cessasse, licet Imagi-
nativa & que sit conservata ac tempori-
bus Prophetarum, Deumque postre-
mis hisce diebus voluisse nobis λαλήσαι,
loqui, per filium. *Adytus*, seu pars
templi Hierosolymitani interior versus
occasum, in qua erant arca & thuribu-
lum, sanctum sanctorum, dicebatur.
Hebreis *Debbir*, oratorium, 1. Reg. 6. 19.
Hieron. cap. 2. ad Ephe. λαλητήριον
dominat, quia Deus cum summis ibi
sacerdotibus loquebatur, juxta illud
Exod. 25. 22. *Ibi conveniam et loquar te-*
cum. At in Novo Test. ο λόγος voluntate
Patris nobis εξηγήσατο, enarravit,
Joh. 1. 18. Hinc etiam tempore templi
secundi synagoga quodammodo mina-
batur.

batur interitum. *Unctio cessabat, nec erat sacerdos unctus, sed copia vestimentorum insignis, per quae ab aliis internosci potuerat: quia appropinquabat Messias, ungendus diviniori modo, oleo letitia pra consortibus.* Psal. 45. 8. Heb. 1. 9. *Spiritus Propheticus nullus erat, ut magis conspicua redderetur spiritus sancti effusio Act. 2. 17. Arca cum Cherubim & propitiatorio periit, ne posthaec adventante Messia, attendamus ad Cherubim qui fores Paradisi custodiebant, Gen. 3. v. ult. Neque oraculum Urim & Thummim obtinebat amplius, cum imminebat radiantissima lux & τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν, ὁ Φωτός εἰ πάντες ἀνθρώποις ἐρχόμενος ἐς τὸν κόσμον, Joh. 3. 9. &c. Ita & multo magis oracula circa incarnationem Domini nostri Iesu Christi penitus obmutuisse, unanimiter confirmant Historici. Sozomenus lib. 5. cap. 20. addit. cum Christus Aegyptum ingressus esset, non tantum ad Hermopolin Thebaidis oppidum, proceram arborem se interram usque incurvasse & Christum adorasse*

gasse, sed omnia quoque Ægypti idola corruiisse, quorum posterius etiam ipse Origenes homil. diversarum tertia & alii antiquissimi D. D. innuunt; ut notavit D. Hornejus. Hinc Suidas de Augusto, ex Pythia sciscitante, ecquis post eum cū esset imperaturus, Satanam respondisse:
 Ήαῖς εἴθοις κέλεται τῷ θεῷ μακάρεσσιν ἀ-
 τάσσων

Ἐδέδόμον περιπέτην, καὶ οὐδην αὐτὸν ικέδων:
 Λοιπὸν ἄποδι συγῶν ἐκ βρωμῶν ἡμετερῶν.

Hoc est:

*Me puer Hebraus superum Rex linquere recta
 Hac jubet εἰ Διὸς cacas remeare sub umbras;
 Ergo silens aris tu nunc abscedito nostris.*

Confer quae in *Actis de spiritu Pythonis*
e puella ad mandatum Apostoli exente habentur, cap. 16 18.

S. 8.

Hic, quemadmodum de instinctu supernaturali ostensum est & cælesti, eum non esse cum vi *Imaginativa* naturali confundendum, si leviter modo attigerim rationem somniorum, hominibus, quibus nullum vel minus excellens adligatne

Prophetiae donum, aut a Deo immediate, aut a ministris ejus, bonis Angelis, mediante immissorum; non abs re fore judicarim. Sunt autem somnia supernatura & divina, ex mente Riveti, qualia Deo procurante somniarunt non tantum Dei Prophetæ, sed alii etiam extra Dei ecclesiam, sed in bonum Ecclesiæ ut Pharaon, Nebucadnezar, Abimelech: etiam si somniis mixtis, cogitatione simul & revelatione constanteribus Nebucadnezareum accenseat Rivetus, idque ex distinctione Gregorii M. lib. 8. Moral. in Hiob, cap. 3. Quod vero somnium Pharaonis fuerit divinitus immisum, probatur partim testimonio Josephi, qui id interpretatus: Somnium, quod Deus faciens nunciavit Pharaoni, Gen. 41. 43. partim inde, quia frustra ab iis, quos in talibus consulere solebant, qui appellantur charuimim & chakamim, exquisivit interpretationem eorum Pharaon: prima vox a LXX. redditur per Graecam Ἑρμηνεῖας, interpretes; editio vulgata vertit conjectores; Arias Genethliacos, quæ

quæ interpretatio est Aben Ezra, qui
Dan. 2. scribit esse *chacme hattoledboth*:
sunt qui sapientes natura interpretantur,
id est, *Physicos*, qui præcipuas rerum cau-
cas & intrinsecas, ortum & naturam
cognoscunt, atque ea quæ vel clam fa-
cta sunt deprehendunt. Nam apud Æ-
gyptios & Chaldaeos, concludit Rivetus,
Satan tunc invexerat suas artes & imbuerat
suis fraudibus Magos, qui *vaticinandi ar-*
tem profiterentur, & verisimilibus, etiam
aliquando veris predictionibus, quales ex
conjectura, vel ex causis naturalibus haberi
possunt, fidem sibi apud talium imperitos con-
ciliaverant. Quin autem sagax sit Satan,
& occulta aliquando aperias, extra con-
troversiam ponendum est; non tamen
ea quæ ad veram Prophetiam pertinent,
nec plora in aliis, quam Deus ipsi ad
impiorum seductionem & probationem
fidelium permittit. Hujusce generis est
somnium Nebucadnezaris Dan. 2. Ad so-
mnia divina pertinet apparitio facta A-
bimelech in somnio noctis. Gen. 20.3. Cum
gravis sopor occupasset Abrahamum,

afflictiones & liberationem posterorum suorum manifestavit ei Deus in somnio, Gen. 15. 12. Num vero id fuerit more Propheticō Abraham illapsum, vel ipse fuerit Propheta? non valde cum quocquam ambigimus, etiam si id de Abraham affirmare non esset arduum. Sed quārenti, cur in somno voluerit aliquando arcana sua revelare Deus? responderi posset, non alia ratione quam divina voluntate opus esse, extra quam nihil est temere definitum: sapientia quoque Dei appellatur ab Apostolo πληρότης, multiformis, Ephes. 3. 10. præter eas, quas Rivetus pag. 605. Exercit. in Gen. & quidam adjungunt Philosophi.

§. 9.

Somnia vero quæ mediantibus bonis Angelis hominibus immittuntur, etiam in ordinem divinorum referri monstravit præmissa somniorum divisio: procedunt namque ab ipso Deo ὡροβολικῶς & intentionaliter, ab Angelis bonis ὁρογνωμῶς & ministerialiter, cum semper faciant voluntatem Patris nostri cœlestis.

Sic

Sic apparuit Angelus Domini Josepho per somnium, clam volenti dimittere Mariam. Matth. 1. 20. Et in cap. 2. 13.
ἰδίᾳ ἀγγελῷ κυρίῳ Φαίνεται κατ' ὄρα τῷ
ἰωνῷ. Hæc sunt *Somnia* quæ jure meritoque vocamus σημαντικὰ & quam maxime significativa, sive fiant per χειροτοπίαν & admonitionem apertam; sive per ὄρacula & visionem simplicem, quæ somnia ab Artemidoro speculativa appellantur, quia sic eveniunt quæ madmodum videntur, nec opus est interpretatione; sive per ὄντες, quod genus vocat allegoricum Artemidorus, eo quod figuris & ambagiis sit tectum. Num vero *Angeli boni*, praeter *somnia* & motionem *Imaginativa* propinquam, per alias etiam res & remote, futura nobis subindicent? illis disquirendum omitto, quibus plenior ejus rei est cognitio, qua superstitionis notam, cui sententia ajentium videtur esse non parum affinis, sufficienter declinare possint. Nec est ut quisquam existimet nos commento Platonis favere, quo nonnulli in Papatu ab-

utuntur, cum Angelos inter Deum & homines ita medios constituant, ut velint homines indignitatis suæ conscos, per Angelos ad Deum accedere, modo quo per aulicos reliqui subditi ad Regem accedunt; cum talia Angelorum officia non sint meritoria & intercessoria, sed ministratoria & in respectu ad Deum imperata. Adversus quos auctor comment. in Epist. ad Rom. Ambrosii nomine Tom. 5, cap. 1. ut infert Rivetus pag. Exercit. in Geo. 609. eleganter disputat. Quo & indicandum existimo, alia etiam posse esse somnia significativa & divina, præter illa quæ sunt ἔγγεγρα, quale Sozomenus de Evagrio Philosopho habet: huic enim cum cades per insidias re ipsa inferretur, dicunt visionem quandam, terribilem illam quidem, sed tamen salutarem divinitus oblatam esse. Videbatur enim videre se in maleficio quodam deprehensum esse, & catenas ferreas manibus ac pedibus injectas. Cumq; jam deduceretur in iudicium & supplicio afficeretur, ad se quendam accessisse ac demonstrasse librum Evangelio-

geliorum pollicitumque esse, si urbe egredetur, se e vinculis eum soluturum: ac iurandum ab illo postulasse, quod ita ficeret. Se autem manus ad librum admota jurasse se id sine dubio facturum. Itaque e vinculis exemptum est illico somno solutum esse. Hist. Eccl. lib. 6. cap. 30. Tale fere somnium videtur eidam ex necessariis Juliani in ecclesia dormienti oblatum, ubi cœtus Apostolorum & Prophetarum mortem ipsi Juliano imminere præsignificavit. Sozomen. lib. 6. Hist. Eccles. c. 2. De visionibus Constantini, quibus a Deo fuerit confirmatus, videri potest Eusebius in Hist. Eccles. aliquique piorum hominum res monumentis inserentes. Num vero illis omnibus fides ex quo sit habenda, suum cuique sit judicium.

CAP. VII.

De actibus Imaginativæ qua producuntur per accidens.

§. I.

Præter motionem Imaginativæ naturalem est supernaturalem, adhuc esse certiam,

etiam, quæ dicitur per accidens, patuit e capite 2. & 3. superioribus, ubi de sub jecto & causis hujusce facultatis leviter egimus. Utrum vero, in quibus subje ctis, quotq[ue] modis motio illa per accidens fiat? hic adumbrare falso est animus. Quod autem Diabolus possit movere Imaginativam, testimonia tot exemplis, proh dolor! quot de sagis aliisque im piis habemus fere historias, compro bata, non amplius faciunt integrum dubitare. Certum enim est interdum Diabolum sagis in somniis varia sym ptomata suggestere, quæ ubi evigilant, vera esse credunt, & variis in locis se fuisse ac varia perpetrasse sibi per sva dent. Cujus rei historias plures una refert e Baptista Porta & Wiero Excell. D. Dan. Sennert. Medicin. pract. lib. vi. part. 9. cap. 5. præcipue mulieris cuiusdam, quæ cum unguenti illinitione in so muum delapsa esset, postquam evigila vit, se maria & montes peragrasse dicebat: addit ipse, extare tales historias mulicrum plurimas, quæ, et si pedem e

lecto

lecto non extulissent noctu, mira ta-
men in locis peregrinis se perpetrasse
dixerunt. Quin & sibi narrasse testa-
tur idem, libro parteq, allegatis cap. 5. vi-
rum quendam Nobilissimum, fide di-
gnum, ejusce rei historiam recentiorem:
Cum foemina quedam carcere detenta esset,
quod in lupum se transmutare posse perhibe-
retur, atque id ipsa fessa esset, Magistratus,
si ejus res specimen ederet, se ei uitam dona-
turum promisiit. Quod cum se praeslituram
esse polliceretur, modo unguentum suum ad
hoc opus necessarium ad manus haberet, id
statim ex ejus domo allatum est. Quod u-
bi accepisset, caput, collum, axillas & supe-
riores corporis partes eo inunxit, & paulo post
concidit, ac profando somno correpta est, Ma-
gistratus presente. Horis tribus elapsis subi-
to surrexit, & interrogata, ubinam interea
fuisse, & quid rerum egisset, respondit, se
in lupum mutatam prope civitatem aliquot
milliaribus distantem, eamque nominasse,
primo ovem, deinde vaccam dilacerasse. Cu-
jus rei ut certitudo haberetur, inquisitum est

apud Magistratum ejus loci, atque rem ita se
babere compertum est. E quo constat,
concludit Doctor Sennertus, Diabolum sa-
gæ profundo somno detente nomine
ista patrasse, & sagæ phantasmati hoc
in somno objecisse. Pluribus hujus-
modi exemplis, a D. Sennerto, Baptista
Porta, Wiero, Bodino de Daemonom. Ni-
colao Remigio lib. 6. Daemonol. sagar. a-
liisque permultis abunde recensitis,
tanto minus ad assertionem theses vi-
detur esse opus, quanto evidentera
patria nostra alias dulcissima, hoc ta-
men malo aliis in orbe regionibus non
minus obnoxia, exhibet documenta.
Hinc enim triennio, ejusmodi Dæmo-
num illusionibus non nimitta pars Sue-
cia miserabilem in modum, licet jam
per Iesu Christi potentiam gratiam ve-
tior, excruciatatur: ut ut simul faten-
dum sit ejusmodi tyrannidem præter-
meras præstigias, aliquid etiam gravius
fuisse. Commentantur in illa inquisi-
tiones & acta Judicium publica satis:
unicum

nicum saltem, num magis admiratio-
ne dignum quam misericordia exem-
plum? & ipse ignoro; hic subtexere
non gravabor. Fuit hic ante decennium,
& etiamnum superstes, vir quidam au-
daculus & non parum impius, exacti-
onibus rite curandis adhibitus, nomi-
nis *Henrici Webka*; qui anno Christi
1672. in Octobris & Novembris mense-
um confinio, in quodam *Weslaxensem*
 pago subito abreptus evanuit, & ultra
sex integras hebdomadas nullibi loco-
rum visus, donec præter spem omni-
um, his a Diabolo dilaceratum & nun-
quam redditum dicentibus, illis ab-
latum quidem, sed vestigia ad mini-
num exanimati vel cadaver mansorum,
aliis denique pro ratione intellectus a-
liud conjectantibus, restitueretur. Ipse
vero tandem proreptans, quamvis a-
gre obmetum, fassus se, ex Diaboli si-
gnificatione in absentia facta, vidisse
Constantinopolin, Romam, Holmiam & quas
non urbes & regiones? imo quid civi-
um inibi occupationes & negotia, ve-
ritati,

ritati, ut tunc videbatur: quam maxime consentanea, fuerint. Sed & cibi, navigationum, transfretationum, viarumque rationes exacte posse dare sibi persuasum habuit, cum aliis pluribus dictu fere impossibilibus. Quæ omnia revera ita gesta nemo sanus crediderit, quin potius maximam partem, Diabolum, homicidam illum & μυριονχύτην *Imaginativa* ad nutum suum flexæ mortæque, representasse. *Breviter*: si Diabolus ex justissima permissione divina αὐτοπεσώπως obsidet occupatque homines, ut patet ex Matth. 4. 24. Luc. 4. 33. &c. quidni εν τησ υἱοῖς τησ ἀπειθέας illorumve *Imaginativa* efficaciter opere- tur? Eph. 2. 2.

§. 2.

Subjecta vero *Imaginativa* per accidens movendæ sunt homines impii: iique vel intra vel extra pactum cum Dæmonie, constituti. Quibus ut intra pactum constitutis Diabolus ciet *Imaginativam*, illis cum eo pactum intercedit vel expressum, vel

vel implicitum. Illud est, ex mente Docto-
rum, ubi homo cum ipso malo Dæmo-
ne quocunque modo apparente expres-
se pactum init. Deoq; & omni religio-
ni renunciat, & Diaboli servituti se-
mancipat: quod ipsum variis modis fi-
eti solet, ut docent: Autor mallei ma-
ficularum, Nicol. Jaquerius, Baptista Codron-
chius lib. 3. de morb. venef. c. 4. Bodinus
lib. 2. Demonom. c. 34. Nicol. Remigius da-
monol. sag. lib. 1. c. 5. Martinus Delrio, di-
quisit magic. lib. 2. quest. 4. & alii plu-
res. Hoc vero, ubi quis sciens & vo-
lens superstitionis rebus, characteribus,
verbis utitur, quæ naturaliter id, cuius
gratia adhibentur, præstare non pos-
sunt; qui licet ipse cum Diabolo pactū
non iniverit, iis tamen mediis utitur,
quæ aliis Diabolus tradidit. Quo cum
multa alia, quorum recensus a Physicis
& quibusdam etiam Theologis sit accu-
rator ac in hisce angustiis, referri &
possunt & debent, tum imprecations
quoque & carmina devotoria, ut Li-
vius appellat, ac execrationes quæ jam
olim

olim in usu fuisse, apparet ex oratione
Æschinū contra Ctesiphontem, quibus &
 sagæ, ac mendici interdum, dum ipsis
 aliquid denegatur, utuntur, dum co-
 rum frequens imprecatio est: ut uni-
 versa familia fame pereat; pariat irato Ju-
 none mater familias; prodigiis portentisque
 domas tota infestetur; pecudes, segetes &c ca-
 tera pereant. Sæpe etiam ad nutum, per-
 missente Deo ob peccata, adsunt Dæ-
 mones, qui talia exeqvuntur. Hæc ipsa
 & plura vide apud *D. Sennertum Medicin.* pract. l. 6. part. 9. cap. 5. Illis, in-
 quam, qui *intra pactum* cum Diabolo,
 sive *expressum* sive *implicitum* sunt con-
 stituti, de facili turbari potest *Imaginati-
 us* per accidens, ut exemplis rem per
 se claram illustrare hic intermittam.
 Sed & *extra pactum* constitutis, in primis
 impiis, monstrose *Imaginativam* agitat
 Diabolus, quod itidem exemplis com-
 probare jam non vacat.

§. 3.

Modi autem, quot & quibus *Imagina-
 tivam* movere solet Diabolus, non fa-
 cile

cile hic definiri possunt, cum sit ad mo-
vendum mille - artifex. In genere ta-
men & respectu subjecti patientis, id
potest fieri, aut per somnum aut vigiliam.
Motio per somnum verbo potest dici so-
mnum Diabolicum; de quo, tam quoad
causas modumve producendi, quam
producti examen, multa esset differen-
di seges; nos tamen pronunciato Co-
nimbricensium in lib. Arist. de divinat. per
somni. partem includimus: Vanum est
ac superstitiosum, velle quidpiam scire per in-
somnia a Dæmonie injecta. Addunt: Est e-
nim res impietas & superstitionis plena, cum
teterimo DEi & humani generis hoste id com-
merci: genus habere eiq; fidem irrogare: præ-
sertim cum & spiritus sit mendax, qui ēv τῆ
ἀληθείας χρέωνται. Joh 8.44. & plura futu-
rū ignoret quam scit. Sæpe enim Deus
eventus naturales impedit, unde fallit &
fallitur Diabolus sæpiissime, ac permulta
mendaciter ad hominum seductionem prædicit.
August. 9. de civit. Dei cap. 22. Chri-
stus etiam jubet obmutescere spiritum
Dæmoniacum, quamvis vera dicentem,
quo

quo admonet, ne veritatem quidem ab eo audiendam. Theoph. super I. Marci. Ergo, quæ pendent ab hominis arbitrio, modo Dæmoni non sit subactum, minus certo prædictit Diabolus; quæ vero Deus posuit $\epsilon\tau\eta$ $\tau\eta\delta\alpha\epsilon\xi\gamma\sigma\alpha\omega$, ea plane nullo modo præscire potest. D. Doct. Gerhard. Loc. Theol. tom. 2. de Creat. In vigilia movet Imaginativam. Diabolus multiformiter, rerum eventus & naturam adulterando, adulteratis ficticitia supponendo, & his multo majora ac plura. Hinc pravæ suspicione, quibus $\kappa\alpha\kappa\omega\zeta\eta\lambda\omega\varsigma$ in alios insurgunt impii, ad exemplum Herodis, illusionis mere phantasticæ instinctu, occisioni puerorum nefarie inhiantis, Matth. 2. 16. hinc zelotypiæ, æmulationes, dissensiones, jurgia. Sed; *Affice, exaudi me Domine Deus meus, illumina oculos meos, ne forte dormiam mortem! Ne forte dicat inimicus meus, prevalui ei: hostes mei exultabunt cum nutaverem. Et ego in misericordia tua speravi, exultabit cor meum in salute tua; canabo Domino, quoniam retribuit mihi!*

Móνω σοφῷ θεῷ Διαίησθε χριστός, ἡ δόξα εἰς τὸν αἰώνας. Αμήν.

Ad

**JUVENALI
Moribus & Doctrinâ**

Peregrinum,

Do. PETRUM COLLIANDRUM
Smolandum.

Amicum & Sympatriot. perdilectum:

**Splendida, non unquam prævertit sym-
bola mentis.**

**Effigies, speciem sæpè datura novam.
Instabiles animi motus compescere gna-
vum,**

**Præside sub claro, Te didicisse probas,
Erectæ mentis fuci quæ nescia imago
Credas, COLLIANDER, non sine fruge
sicut.**

Occupatissimus scripsit

ELIAS TIL-LANDZ
Doct. Med. & P. Ord.

Trina Tę beet salus honorande! Frater!

Aurea est illa sententia Stoicorum, Solum
sapientem divitem esse, proximumq; Diis,
excepta mortalitate, consistere: Contentus
namq; virtute, bona sua in solido habet: se-
teris

seru preario usitur. Hinc adversus fortunam, motusq; rerum terribilium circa se se frequentium rectos oculos tenet, animumq; semper suum incensum, effervescentemq; ad summa Intelligentiae cacumen erigit, nibilque intermitteat, quod ad eruditionem augendam aliquo modo pertineat. At languida & insomnum itura ingenia, hunc verum in hic fallacium suarum actionum caligine confundunt: nequeunt n. suos oculos tenebris adfuetos ad lucem perspicue veritatis accollere; sed pravos tantum suos intuentur affectus, vel licentiam, vel impunitatem scelerum putando esse felicem. Verum ut quis efficiatur sapiens cum cura dicendus, fortiori opus est fato: Non erit illi planum iter, sursum oportet ac deorsum ecat, fluctueret ac navigium in turbido regat. Gratulor itaq; Tibi, Amor Musarum, mihi v. suavissime Frater, quod animum tuum gnaphiter expolire studeas. Letire est omnini. Perge quo Deus & Virtus tua Te vocant: etenim Te nunc tam monent immensa virtutum præmia, quam Majorum omnium Exempla, qui nomen suum in orbis terræ memoriam sempiternam, disseminarunt. De cetero singuli tuus studii successum approccatur

Tuus fraterno amore Totus,
MAGNUS COLLIANDER Wex:
 S. R. M, Alumnus.